

Föredrag hållet
inom Eslöfs
filialafd. af
fören.
Värnpligtens
vänner den 13...

Bergström, L.

33 Ax Br. Eslöv

National Library
of Sweden

Wiggen
Sellska
(Pr)

”(Medföljer Folkets Tidning enligt Kongl. General-Poststyrelsens medgifvande).”

Stadsgr för Föreningen Värnpligtens Vänner

FÖREDRAG

HÅLLET INOM

ESLÖFS FILIALAFDELNING

AF

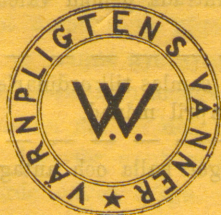
Föreningen VÄRNPLIGTENS VÄNNER

DEN 13 FEBRUARI 1877

AF

L. BERGSTRÖM

KAPTEN VID ELFSBORGS REGEMENTE.

Pris: 25 öre.

1877

Utdrag

ur

Stadgar för Föreningen Värnpligtens Vänner.

§ 1. Föreningen *Värnpligtens Vänner* har till ändamål att sprida kännedom om allmänna värnpligtens militära, sociala och politiska betydelse, att upplysa om den verkliga beskaffenheten af de militära öfningar, som densamma nödvändiggör, och öfriga dermed sammanhängande förhållanden samt att framställa de fördelar, hvilka hela folket i fredstid har att af dessa öfningar vinna med hänsyn till ungdomens uppfostran och utbildning. Föreningen skall sålunda verka för införandet i Sverige af en ny härordning, som, uppställande tillräckligt antal dugligt befäl, icke allenast fordrar, att hvarje vapenför medborgare skall under vissa år tillhöra hären, utan äfven skänker honom redan under fredstid den fullständiga utbildning, som nutidens krigskonst gör oundgängligen nödvändig för soldaten i ledet samt våra ekonomiska tillgångar medgifva, så att de trupper, som härigenom uppsättas, ej äro, då det gäller att försvara fosterlandet, motståndaren så underlägsne i fasthet och duglighet, att de icke med hopp om framgång kunna gå honom till mötes. — Föreningen har jemväl till syftemål att utreda och ådagalägga, att vårt land eger förmåga att bära de bördor, som äro förenade med en sådan härordning.

§ 2. Föreningens styrelse har sitt säte i Stockholm och består af föreningens ordförande och 50 af föreningen valde ledamöter; ordförandene för de filialafdelningar, som kunna bildas i landsorten, inträda jemväl såsom ledamöter i styrelsen. Styrelsen utser inom sig vice ordförande, samt inom eller utom sig kassaförvaltare och sekreterare. Kassaförvaltare och sekreterare, som utses utom styrelsen, inträda genom valet som ledamöter i densamma.

§ 3. Föreningen samlas till ordinarie sammanträde en gång om året i Mars eller April månad.

§ 4. Styrelsen eger kalla och antaga nye ledamöter i föreningen.

§ 5. Enskild ledamot af föreningen eger hos styrelsen föreslå nye ledamöter samt ingifva förslag i föreningens angelägenheter och för öfrigt på lämpligt sätt befordra föreningens ändamål.

Trykt hos

FÖREDRAG

hållet inom

ESLÖFS FILIALAFDELNING

af

Föreningen VÄRNPLIGTENS VÄNNER

den 13 Februari 1877

af

L. BERGSTRÖM

Kapten vid Elfsborgs regemente.

Då jag i dag bland Edér, mina herrar, tagit till ordet, har detta ingalunda skett med anspråk att kunna komma fram med några för Edér obekanta fakta. Icke heller vill jag söka behandla det ämne, som utgör föremålet för vår förenings verksamhet, ur några nya synpunkter. Hvad jag kan hafva att säga, har säkerligen många gånger förut blifvit sagdt, och bättre sagdt än nu. — Men hvarför då plöja med de gamla kalfvarne? Hvarför upptaga tiden med att upp-repa kända saker? torde någon fråga. Och jag vill först söka att besvara den frågan.

Det mål, som Värnpligtens Vänner för sig uppstått, kan ej gerna vara att direkt arbeta på lösningen af dagens

vigtigaste fråga i vårt land, bildandet af ett kraftigt försvar, grundadt på allmän värnpligt. Ännu mindre kan en fätalig filialafdelning i en obemärkt landsort sätta sitt mål så högt. Men vi må dock ej föreställa oss, att vi skulle sakna ett fält för vår verksamhet. Kunna vi ibland de personer, med hvilka vi komma i beröring, vinna en och annan anhängare af våra åsikter, kunna vi omvända en och annan af våra vedersakare, sådana nemligen som på god tro och af skäl, dem de sjelfve anse giltiga, äro våra vedersakare, så hafva vi icke arbetat förgäfvets. Ty vi kunna alldeles icke veta hvad hvar och en vunnen proselyt i sin ordning kan komma att inverka på sin omgifning, och det är endast genom att sprida våra åsikter som vi kunna hoppas att småningom göra jordmånen beredd för vår saks seger, denna seger, hvilken visserligen ännu icke tycks vara nära förhanden. De vapen, hvilka vi för detta ändamål hafva att tillgå, äro skäl och bevis, och våra sammankomster kunna ej bättre användas än till att öfverse, slipa och feja dessa vapen, på det de vid förefallande behof måtte för en hvar vara tillhands i fullt brukbart skick. Det är en sådan vapensyn jag efter måttet af mina krafter vill söka företaga, i det jag till behandling upptager några af de argument, med hvilka vi hoppas kunna inverka på olika tänkande, alltid förutsatt att de verkligen sjelfva äro tänkande och icke blindt instämma i andras obevista uttalanden. Ty i senare fallet vet jag ganska väl att all argumentering är ändamålslös. Att emellertid endast gamla bekanta saker komma att upprepas skolen I, som jag hoppas, under sådana omständigheter finna både ursäktligt och naturligt.

Vårt program är, såsom jag uppfattat, ungefär följande:

Vi anse:

att vårt land kan och bör så ordna sitt landförsvar, att detta blir tillräckligt starkt för att inom landets gränser afvärja hvarje fiendtligt anfall;

att den nuvarande härorganisationen är härtill alldeles otillräcklig och otjenlig; att den allmänna värnpligten utan rätt till friköp eller byte icke allenast utgör den rättvisaste utan ock, i förening med tillräcklig öfningstid, är den enda möjliga grund, hvar på vi utan alltför orimliga kostnader kunna bygga ett fullt betryggande försvar; samt

att en under en längre tid fortsatt undervisning med militärisk ordning och omvexlande militäriska öfningar skulle utöfva ett så fördelaktigt inflytande på ungdomens kropps- och själs-utveckling och så mäktigt bidraga att utjemna hvarjehanda sociala missförhållanden, att redan dessa fördelar borde för den enskilde mer än uppväga den genom vapenöfningarna förorsakade tidsförlusten. Detta under förutsättning af klok ledning och trägen tillsyn. Och då hela landets ungdom af alla stånd och vilkor står i ledet, lär man ej behöfva befara, att nödig kontroll härutinnan skall uteblifva.

Om jag här tillade att vi i väsentligare stycken, särskildt hvad beträffar den nödiga öfningstiden, slute oss till de åsigter, som ligga till grund för det för 1875 års riksdag framlagda Kongl. Förslaget, tror jag ej jag mycket skulle misstaga mig. Men af flera skäl vilja vi ej allt för mycket ingå i enskildheter utan endast i korthet punktvis sysselsätta oss med det program, hvars hufvuddrag jag nyss sökt framställa.

Frågan om vi kunna och böra försvara vår sjelfständighet torde lätt nog kunna affärdas. Vare sig att vi jemföra Sveriges naturliga tillgångar, hvilka visserligen ännu ej på långt när blifvit tillgodogjorda, med de med oss jemförliga kontinentala länders, hvilka dock alla, ehuru vanligen i vida högre grad än vi, betungade med statsskuld, funnit sig nödsakade att underhålla betydande stridskrafter, eller att vi jemföra landets nuvarande ekonomiska ställning med den som förefans,

jag vill ej säga under krigsåren, men för omkring ett halft århundrade sedan, så lära vi svårligen kunna åberopa bristande förmåga att underkasta oss de uppoffringar, som ändamålet kräfver. Och böra vi beqväma oss till dessa uppoffringar?

Röster hafva stundom låtit höra sig, lyckligtvis temligen enstaka, hvilka drifvit den satsen, att det icke är mödan värdt att med fara för lif och egendom försvara vårt nationella oberoende eller, som jag tror orden någon gång fallit, att det vore lika bra för Sverige att vara ett storfurstendöme som någonting annat. Vi hafva härför ingenting att svara. Meniskor, för hvilka ordet fosterland saknar all betydelse och hvilka likt boskapen trifvas väl vid hvilken krubba som helst, der de finna riklig utfordring, lära icke låta omvända sig af några patriotiska fraser. Det gifves äfven välmenta, ehuru kanske föga klarsynta fosterlandsvänner, hvilka invaggat sig i den lugnande tron, att vi genom att alltid iakttaga en fredlig och försigtig politik med säkerhet skulle kunna undvika krigsfaror. De förmena, att den mer än 60-åriga fred, hvar af landet njutit, är härför en borgen, och de inbilla sig slutligen, att den dag snarligen kommer att randas, då de upplysta folken skola afgöra sina tvistigheter icke med svärdet utan genom »internationella domstolar». Jag fruktar, att dessa ljuftva trosartiklar blifvit sina egare så kära, att de icke gerna vilja från dem afstå. Eljest synes det mig, att många spörsmål skulle kunna framställas, hvilka herrar afväpningsvänner skulle få svårt att nöjaktigt besvara. Har då historien inga exempel på folk, som mot sin vilja och utan sitt förvållande blifvit indragna i krig? Var det af egen böjelse som Sverige år 1811 förklarade England krig, ett krig som visserligen aflopp oskadligt nog och hvarom mången kanske aldrig har hört talas? Var det en vild krigslystnad eller en utmanande politik hos regeringarna, som tvang snart sagdt alla Europas folk att deltaga i de stora krigen i början af

detta århundrade, eller bragtes de icke oftast derhän af omständigheternas oemotståndliga tvång? Och företer väl de senaste årtiondenas historia så vackra bevis på aktningen för den svagares rätt? Är det antagande så alldeles osannolikt att under ett kanhända en gång stundande krig i Östersjön båda de kämpande till Sverige skola framställa fordringar, hvilka vi hvarken kunna bevilja eller afslå utan att göra endera till vår fiende? Hvertill bätar då hela vår ödmjuka och fredsamma politik? Och dessa skiljedomstolar sedan! Hvem skulle till verklighet befordra deras utslag? Visserligen har man i våra dagar sett ett par fall, då tvister på detta sätt blifvit afgjorda och det dervid fått bero. Men manne ej skälet härtill varit, att den tappande ej funnit frågan vara af den vigt, att det lönade sig att vädja till svärdet? Eljest lärer väl detta hädanefter som hittills blifva folkens högsta instans? Och när man af det nuvarande fredstillståndets långa varaktighet vill sluta, att detsamma alltid skall blifva bestående, så frågar jag: huru skulle man bedöma den husegare, som företogo sig att upphöra med att brandförsäkra sitt hus eller sätta lås för sina dörrar, därför att han under en följd af år icke varit hemsökt af eldfara eller tjufvar? Nej! Detta lycksaliga tillstånd, hvarom afväpningsvännerna drömma och hvilket vi visserligen alla finna högligen önskvärdt, lär icke inträffa förrän världens nuvarande skick och människornas hjertan blifvit totalt omskapade. Må vi tilldess förvisa dessa vackra utopier till barnkammaren, der de jemte andra ammsagor kunna bereda en underhållande sysselsättning. Men må vi aldrig upphöra att främst sätta vår lit till vår egen kraft och omtanke, derest vi vilja fortfara att vara herrar i vårt hus. Om utdömandet af vårt nuvarande försvarsverk tyckas alla vara ense. Ofta går man äfven så långt, att man icke vederbörligen erkänner, hvad godt vi likväl hafva. Så hafva

mot indelta soldatens beskaffenhet anfall blifvit riktade, hvilka förefallit mig ganska orättvisa. Hans egenskap att vara indelt har man velat tillskrifva alla våra militära motgångar under de senaste 150 åren, och man har dervid isynnerhet åberopat de krig, som fördes under den s. k. frihetstiden. Andra orsaker finnas dock, hvilka fullt förklara den skamliga utgången af dessa krig. Det eländiga förplägnings- och sjukvårds-väsendet, officerarnes utomordentliga brist på militärisch bildning och disciplin, riksdagsordningen som möjliggjorde för en stor del af befälet att midt under brinnande fälttåg lemna armén, den då för tiden löjligt korta öfningstiden, hvaraf likväl endast en ringa del användes till verkliga krigsöfningar, under det hårets pudring och stängpiskans knytande m. m. togo brorslotten, — allt detta är väl tillräckligt att förklara, hvarför inga framgångar kunde vinnas? Om soldaten det oaktadt mången gång visade prof både på personligt mod och förmåga att försaka, så må man väl erkänna, att någon god kärna funnits hos honom. I dessa fall sveko ej heller de trupper, indelta såväl som värfvade, hvilka åren 1808 och 1809 stredo i Finland och Sverige. Och vi hafva intet skäl befara att ej dessa egenskaper ännu skulle finnas kvar hos våra soldater, hvilka dock nu derjemte äro vida bättre beväpnade, utrustade, öfvade och kommenderade än på den tid hvarom vi talat. Hvad vi hafva är otillräckligt, ofullkomligt, men icke obrukbart.

Men om man ock gör det bestående den rättvisa som vederbör, så återstå dock mer än tillräckliga brister för att göra en snar och genomgående förändring behöfzig. Beväringsens otillräckliga öfning, den stående arméns fåtalighet, den indelta truppens långa tjenstetid, den långsamma mobilseringen, den med hvart år tillväxande svårigheten att rekrytera, omöjligheten att förse armén på krigsfot med tillräckligt antal användbart befäl och underbefäl, allt detta är tillräckligt känt och erkänt. Endast i det sistnämnda afse-

endet vill jag, särskildt med tillämpning på indelta fotfolket, säga några ord. Hvar och en, som åt saken egnat någon uppmärksamhet, känner och åtskilliga bland oss påminna sig säkert, att för några årtionden sedan indelta arméns trupp var betydligt olik den nuvarande. Rekryteringen var ojämförligt lättare. Såväl rekrytskolan som den årliga öfnings-tiden voro ganska korta. Soldaterna bodde nästan hela året på sina torp, oftast i goda vilkor och i åtnjutande af ett visst anseende i sin hemort. Den obetydliga valuta de hade att gifva i utbyte mot de förmåner, de af rotarne åtnjöto, införde i härens led ynglingar, hvilka numera alldeles icke låta förmå sig att ingå i krigstjenst. Den indelta truppen utgjorde då en mycket aktningvärd korporation af kraftiga, om ock ej så ungdomliga och rörliga, män med fast disciplin och god kåranda. Dessa förtjenster förvärfvade och bibehöllo länge åt hela institutionen många varme försvarare, hvilkas led dock numera betydligt glesnat. Ty det blef allt för ögonskenligt, att inrättningen icke längre motsvarade sin bestämmelse. Dessa soldater voro, såsom jag sagt, mycket aktningvärda, men de *vor* inga soldater med de anspråk man nu ställer på en sådan. Det var naturligtvis en gifven följd af den korta öfnings-tiden. Och samma orsak synas vi äfven sällsamt nog kunna tillskrifva de nyssnämnda goda egenskaperna. Ty i samma mån som man sökt bereda manskapet en längre och bättre anordnad öfning, har äfven lättheten att rekrytera och sjelfva materialets goda beskaffenhet mycket märkbart aftagit. Visserligen bidraga härtill väl också den ökade tillgången på arbetsförtjenst, äfvensom den hos vår tids ungdom alltmer framträdande, från vissa håll dåraktigt underblåsta obenägenheten att underkasta sig någon ordning eller lydriad, men jag föreställer mig dock, att den alltjemt ökade svårigheten att anskaffa goda rekryter i främsta rummet bör tillskrifvas de betydligt höjda fordringar, man nu ställer och måste ställa

på soldatens öfningstid. Och samma orsaker lära väl äfven framgent komma att frambringa samma verkningar. I trots af alla förlängda öfningar och till en del just i följd af dessa skall det blifva en hardt när omöjlig uppgift att på frivilighetens väg bilda en armé, hvari någon större del af manskapet skall vara lämplig till befäl och ledare för alla dessa mindre öfvade värnpligtige, hvilka naturligtvis skola utgöra den stora massan af våra stridskrafter. Dugliga instruktörer för freden skall man möjligen kunna bilda, men med undantag af ett fåtal högre begåfvade skall den stora mängden, nästan alla tillhörande samhällets lägre lager och af dessa icke de bästa, icke förmå tillvinna sig det moraliska inflytande, som fordras för att leda en trupp i striden. Med den värfvade truppen utfaller förhållandet ännu ofördelaktigare. Och likväl har man hört folk på allvar föreslå att utbyta den indelta armén, hvilken dock *kan* rekryteras, om än icke så lätt som förr, emot en värfvad trupp innefattande icke allenast samtliga specialvapen utan ock befälskadrer och stamtrupp för fotfolk, d. v. s. 4 à 5 gånger så talrik som vår nuvarande värfvade styrka, hvilken hittills med de största ansträngningar icke har kunnat hållas fulltalig.utförbarheten af ett dylikt förslag bör falla hvar och en i ögonen. Det är ej lätt att se hvarifrån man skulle få folk, om man ej skulle sänka sig ned ända till försvarslöse och deras vederlikar, eller just sådane som i fornda dagar funno en fristad i de värfvade regementena och hvilka förskaffat ordet »kasernlif» den fula klang, hvarmed det ännu, ehuru nu mindre välförtjent, ljuder i folkets öron. Och förutsatt att det voro möjligt att genom erbjudande af betydligt förbättrade vilkor hopskrapa en så talrik styrka af någorlunda nöjaktig beskaffenhet, hvartill tror man väl att kostnaderna skulle stiga?

Det enda verksamma botemedlet för alla dessa olägenheter, enkanneligen den sistnämnda, finna vi i den allmänna värnpligten, så ordnad att hvar man får tillräcklig krigs-

bildning, och att alla till befäl och underbefäl passande element omsorgsfullt tillvaratagas. Derigenom skulle ock tiden för det värnpligtiga befälets utbildning kunna nedsättas till den minsta möjliga, kanhända ej alls öfverstigande den för det öfriga manskapet stadgade tid, i hvilken händelse den så illa anskrifna lottningen i detta fall möjligen skulle kunna undvikas. Och vid öfvergång till krigsfot skulle hären inom alla ålderklasser ega en betydande tillgång på värnpligtigt underbefäl med en utbildning åtminstone fullt motsvarande den, som nu kommer indelta arméns underbefäl till del. Men innan detta steg blifvit fullt uttaget, må vi vakta oss att kasta öfverbord hvad som återstår oss af vårt indelningsverk, hvilket, om ock föråldradt, likväl under alla förhållanden kan lemna folk af någorlunda nöjaktig beskaffenhet. Och till dess öfvertygelsen om nödvändigheten af ett sådant steg blifvit mera allmänt spridd, fins intet annat att göra än att, på sätt nu äfven sker, sätta nya klutar på det gamla klädet, d. v. s. använda all omsorg att söka utbilda så många som möjligt af den befintliga truppen till brukbara underbefälsämnen och, så vidt möjligt är, bereda beväringen större öfning. Svårigheten af den förra uppgiften har jag förut sökt att visa. Och om man än antager, att en öfningstid af 2 à 3 månader för beväringen skulle beviljas, blir det ganska svårt att så använda denna tid att något skönjbart resultat vinnes, utan att man på samma gång motverkar det mål, man ju måste hafva för ögonen, att nemligen förbereda jordmänen för antagandet af en allmän värnpligt med tillräcklig krigsbildning för hvar man. Man invänder visserligen att den öfningstid, som nu anses tillräcklig för indelta arméns rekryter, vanligen icke öfverstiger 104 dagar. Hvarför, säger man, skulle för de värnpligtige erfordras en flerfaldigt längre tid? Låt oss tillse huru härmed förhåller sig.

Det är sant, att den indelte soldaten under sin rekryt-

skola får vissa kroppsfärdigheter betydligt utvecklade. Genom gymnastiken stärkes hans kropp och höjes hans förmåga att använda sina lemmar. Äfven bibringas honom en ganska stor manöverfärdighet i slutna trupp samt någon vana vid ordning och lystring. Men betydliga brister återstå. I vapnets bruk, vare sig som stöt- eller skjut-vapen, är han vid utträdet ur rekrytskolan föga försigkommen. Den för soldaten så ytterst viktiga förmågan att med full packning marschera långa vägar är obetydligt uppöfvad. Ringa tid kan dertill användas, och marscher med full packning, deri inberäknad skarp ammunition, företagas så godt som aldrig. De öfningsmarscher som företagas infalla dessutom alltid under den vackra årstiden, och soldatens förmåga att under ogynnsammare omständigheter sköta sig är fullkomligt opröfvad.

De färdigheter som vunnits hafva dock ej vunnits utan stora vedermoder. Ofta sysselsättes rekryten med rätt ansträngande kroppsöfningar 8 à 9 timmar om dagen, ja ännu mer om uppställningar, persedlarnes vård och handräckningar medtagas i räkningen. Någon nämndvärd teoretisk undervisning förekommer icke och skulle väl knappt kunna med fördel meddelas, då lärjungarne dels oftast sakna nödiga förkunskaper, dels gemenligen äro alltför uttröttade för att med tillbörlig uppmärksamhet kunna följa undervisningen. Huruvida en dylik undervisningsmethod, så att säga, under högttryck, är nyttig och nödig, tilltror jag mig ej att bedöma. Men det förefaller sannolikt, att en undervisning, fördelad på längre tid och med färre, bättre indelade och mer omväxlande lärotimmar, skulle vara mera smältbar och lemna bättre resultat. Sättet lär väl emellertid hafva befunnits nödvändigt för att på den korta tiden medhinna det oundgängligaste.

Ett sådant tillvägagående har varit möjligt med den indelta rekryten. Dels besitter han vanligen större kroppskrafter än åtminstone en stor del af beväringen. Dels har han en gång bestämt sig för militäryrket och måste på

bästa sätt finna sig i de bestående förhållandena. Vid slutet af ett vanligt rekrytmöte äro likväl ofta både lärare och lärjungar temligen hårdt ansträngde.

Med beväringen, eller låt oss kalla dem de värnpligtige, förhåller det sig annorlunda. Vid slutet af ett sådant rekrytmöte skulle de sannolikt vara i hög grad utmattade och uppledsne. När dertill kommer, att de måste tillbringa denna tid i läger eller baracker, hvarest man omöjligt kan tillgodose truppens välbefinnande i afseende på snygghet och kosthåll så väl som i ändamålsenliga kaserner, föreställer jag mig att de berättelser, hvilka de återkomne ynglingarne skulle sprida i bygderna om sina genomgångna lidanden, högeligen skulle motverka hvarje vidare förlängning af öfnings-tiden. Det ligger då, mycken magt uppå, att den tillökning i öfnings-tid som möjligen kan komma att medgifvas, i hvarje fall säkerligen otillräcklig för bibringande af någon nämnvärd soldatbildning, blifver så använd att de värnpligtige, så vidt möjligt såväl i afseende på bostad, föda m. m. som i afseende på sättet för undervisningens meddelande blifva behandlade alldeles på samma sätt, som man tänker sig skall komma att ega rum, om och när vårt önskningsmål, en fullständigt genomförd allmän värnpligt, omsider varder en verklighet. Om ock intet större resultat af den korta öfningen kommer att visa sig, skall dock på detta sätt den vigtiga fördel vinnas, att folket kommer att öfvervinna sin obefogade fruktan för vapenöfningar och kanske lär sig att inse, att ungdomen af dem drager nytta. Och när detta blifvit allmänt erkänt, är vårt mål så godt som vunnit. Må det endast förunnas oss nödig tid att på denna omväg och utan att hafva haft nöden till läromästare lära oss inse, hvad vår frid tillhör.

Hvad jag här kanske alltför omständligt sökt utveckla, må icke anses såsom något erkännande, att det för någon tid sedan omtalade, nu, som det tycks, åter till lif uppvaknade

systemet med »stam och beväring» skulle kunna lemna någon betryggande grund för vårt försvar. Det är tvärtom dertill alldeles olämpligt på grund af omöjligheten att anskaffa en stam på en gång nog talrik och vederbörligen kvalificerad för att utgöra ett stöd och en kärna för den otillräckligt utbildade stora mängden. Om ett sådant system icke desto mindre skulle komma att tillämpas, bör det endast anses som ett öfvergångsstadium, och må vi icke blunda för det förhållande, att vi under denna öfvergångstid skola vara föga mindre värnlösa än nu.

Nej, det kan ej nog ofta upprepas, att allmän värnpligt är den enda grund, hvarpå vi kunna bygga. Detta systems afgjorda öfverlägsenhet ur militärisk synpunkt torde äfven vara erkänd af de flesta personer med oförvilladt omdöme. Motståndet grundar sig också egentligen på andra skäl. Dessa äro det mycket omskrikna kasernlifvet och lottningen. —

De, som städe föra detta fruktade ord »kasernlif» på tungan, tillägga ordet en fullkomligt oriktig betydelse. Om med kasern ovilkorligen skall menas ett hus, hvari en mängd unge män ur samhällets fattigaste och okunnigaste klasser under otillräcklig sysselsättning tillbringa flera af sina bästa år, i alla händelser så lång tid, att de vid utträdet ur kasernen äro obehväma till arbete, — då skall jag icke vara den siste att utdöma ett sådant kasernlif. Men om ock en sådan betydelse fordom varit berättigad, så är det visserligen icke nu fallet. Den som tagit kännedom om kasernlifvet sådant det förekommer vid våra underbefälsskolor eller vid de kommanderingar, hvilka hafva till ändamål de unge soldaternes utbildning, vet om detta kasernlif visat sig sedeförderfvande, eller om lärjungarne pläga lemna dessa skolor sämre i moraliskt eller intellektuellt afseende, än de voro vid ditkomsten. Och äfven den, som härom icke kunnat få någon erfarenhet, bör ej, om han utan förut fattade fördomar tager saken i skärskådande, kunna påstå, att det måste finnas något för-

derfvande i ett kasernlif, sådant som vi, Värnpligtens Vänner, önska och tro, att det skall förekomma vid våra värnpligtiges soldatskolor. Skulle det väl vara skadligt för ynglingar att tillbringa ett år af sitt lif under ständig sysselsättning med kroppsöfningar i fria luften, gymnastik och vanliga skolstudier i ändamålsenlig omvexling, städse tvungne till ordning och snygghet och under en jemn tillsyn, som hvarken skulle tillstädja råhet i språk och seder eller några utsväfningar? Eller skulle den blotta omständigheten, att de unga finge sofva i solida hus i ordentliga sängar och sitta ordentligt till bords, en så förunderlig verkan åtstadkomma, att deras seder under ett sådant lefnadssätt skulle löpa större fara än under vistelsen i läger?

Visserligen skulle i kasernerna som annorstädes dåliga kamrater förekomma, men hvar skulle de kunna förorsaka mindre skada än under just dessa förhållanden? Troligen skulle deremot icke få af dessa genom samlifvet med de öfriga blifva förbättrade. Och den sanningen må gerna uttalas, att mycket tål att förbättras. Man talar ofta rätt vackert om den oförderfvade ungdomen på landsbygden. Om man ur mindre poetisk synpunkt ser saken på nära håll, blir taflan mindre idyllisk. Det är icke ovanligt och icke heller uppbyggligt att vid större folksamlingar höra gossar, som knappt lemnat barndomen bakom sig, icke kunna tala några ord utan att krydda dem med mustiga kötteder, och att se dem redan vid mycket unga år ganska förfarna i missbruket af starka drycker. Den i vissa landsorter alltför gängse vanan att vid minsta osämja, stundom utan all gifven anledning, gripa till knifven, är icke heller något vackert bruk. Säkerligen härröra dock alla dessa olater mindre af egentligt sedeförderf än af okunnighet och dåliga efterdömen. Många ynglingar hafva säkert aldrig i sina hem erfarit behaget af den ordning och snygghet, de regelbundna lefnadsvanor, den höfviskhet i språk och umgänge, hvarpå våra kaserner kunna

och, som jag hoppas, skola komma att bjuda. Och skulle man ej våga hoppas, att många bland dessa ynglingar fattade smak för och bibehölle de vanor, de i början kanske genom tvång nödgades antaga?

Äfven för ynglingar af de bättre lottade klasserna vore mycket att lära. Nödvändigheten att uppassa sig sjelfva, att lefva måttligt och tarfligt, att försaka åtskilliga sjeftskapade behof och njutningar och att underkasta sig allvar samma kroppsansträngningar, för att ej tala om den oundgängliga lydningen, skulle visserligen för många unga herrar vara en hård nöt att knäcka, men skulle också säkerligen alstra många helsosamma vanor.

Och ungdomen af båda slagen skulle slutligen lära att umgås med hvarandra som det anstår, jag höll på att säga gentlemän, men jag vill rätt och slätt säga menniskor, d. v. s. som jemlikar, hvilket de dock i grunden äro, utan vare sig fränstötande grofhet från den ena sidan eller lika fränstötande spetskhet och öfvermod från den andra.

Ja, de unga af alla stånd och vilkor skola finna mycket att lära i dessa så förkättrade kaserner, så framt befälet vet att motsvara det nästan heliga förtroende, som skall hvila på deras skuldror. Och de skola göra det, öfvervakade som de skola vara af hela landets ögon.

Det kraftigaste motståndet mot våra idéer finna vi hvarken hos dem, hvilka i afseende på lefnadsvilkor och uppfostran äro lyckligast lottade eller hos dem, hvilka i dessa afseende stå lägst. Bland de förra inse många det gagn deras söner af en sådan lärokurs måste vinna, och de senare, de egentlige kropparbetarne, hysa icke, om de utan bearbetning lemnas åt sig sjelfva, någon synnerlig förskräckelse för vapenöfningar. Jag har till och med personligen erfarit ett par fall, då ynglingar, hvilka blifvit erbjudne anställningar, vanligen ansedda som fördelaktiga, afböjt dessa anbud med förklaring, att de först önskade tjena en kapitulation vid artill-

leriet, för att förskaffa sig en bättre underbyggnad. Visserligen är det en sanning, att icke alla ynglingar äro så kloka och att icke heller alla garnisonsregementen lyckats vinna ett sådant förtroende. Men saken har dock synts mig förtjena nämnas som ett ej dåligt bevis för, huru litet kasernlifvet i våra dagar, och äfven under nuvarande, visserligen icke mönstergilla förhållanden, förtjenar den obetingade förkastelse, som man från vissa håll öfver detsamma funnit för godt att uttala.

Våra ifrigaste motståndare finna vi deremot oftast bland de besutne jordbrukarne och bland dem, hvilka säga sig föra deras talan. De förmäna, att de unge männen skulle förnedras genom att underkastas den i deras tycken småaktigt stränga och ändamålslösa militärdisciplinen och uttala stundom den farhåga, att ett sådant slafif skulle förvandla de värnpligtige till viljelösa maskiner och qväfva den sjelfständighetskänsla, som bör utgöra hvarje svensk mans prydnad. De förgäta, att ingen samhällsställning gifves så hög, att det för dess innehafvare kan vara skadligt att under någon del af sin lefnad hafva lärt att kunna böja sin vilja efter andras. Och med den qväfda frihetskänslan lærer det icke vara så farligt. Hos oss Svenskar är utan tvifvel frihetssinnet tillräckligt rotfästadt, om vi ock stundom förbise frihetens sanna väsende för att löpa efter hennes skugga. Och den sanna friheten består ej i att oupphörligt göra hvad oss lyster, utan visar sig just deruti, att man för vinnande af ett godt syftsmål förmår kufva sina medfödda böjelser och för en tid frivilligt lägga band på sin frihet. Vi behöfva sannierligen ej frukta, att den unge mannen, sedan han vunnit den ålder och erfarenhet att hans ord något väga, af sin ställning såsom landvärnsman skall finna sig förhindrad att fritt uttala sin mening. Deremot kunna vi då hoppas att de, som ega att besluta om vårt försvarverk, äfven derom skola hafva inhämtat någon kannedom. Att krigstjensten hittills icke i vårt land utöfvat någon så för-

slafvande verkan, kunna vi dagligen märka. Såväl bland dem som varit i tjänst som bland de ännu tjänande finna vi ofta nog individer, hvilka äro ganska frispråkiga.

Den lottdragning, som efter 1875 års förslag är nödvändig såväl för indelande af folk till de olika vapenslagen som för uttagande af eliter, synes vara detta förslags ömtåligaste punkt. En sådan lottning är för folket ytterst motbjudande, och man kan knappt undra deröfver. Om jag ock haft några små funderingar öfver, huru lottningen möjligen kunde undvikas, äro dessa alltför omogna och föga lämpliga att nu upptaga vår tid. Jag vill blott inskränka mig till att yttra den lifliga önskan, att lottningen måtte kunna undärras, ehuru föga möjlighet dertill förefinnes. En stor stötesten skulle då vara undanröjd.

Jag borde nu sluta. Blott ännu några ord. Bland de nationallyten, hvilka tillvitas oss Svenskar, räknar man som jag tror med rätta afund och fäfänga. Under våra jemförelsevis små förhållanden hafva visserligen dessa lyten ännu icke, såsom i de stora kulturländerna, lyckats tillskapa en öfverstiglig klyfta mellan kapitalet och proletärererna, mellan dem som någonting ega och dem, hvilka lefva för dagen. Men de hafva i stället bildat en mängd små konventionella klyftor mellan de många inbillade underafdelningar, hvori samhällslifvet eller rättare sagdt umgängslifvet sönderdelat sig. Den stigande odlingen har visserligen gjort denna splittring mindre hjert i ögonen fallande. Men att en sådan splittring fins qvar, kunna vi ej förneka. Vi veta ej rätt, på hvilken fot vi skola stå. Vi äro märkbart olika i vårt sätt att bemöta menniskor. Mot dem, hvilka man anser stå på ett lägre trappsteg, glömmen man ej att iakttaga sin värdighet. Man behandlar dem med en nästan förolämpande nedlåtenhet eller man förbiser dem alldeles. För de högre uppsatte söker man göra sig behaglig genom en stundom nog krypande artighet eller, ifall man är af ett

annat skaplygne, visar man sin sjelfständighet genom en rättframhet, som gränsar till grofhet. — Vi kunna ej rätt sätta oss in i den sanningen, att vi alla äro mycket ofullkomliga varelser, men att det också fins något godt hos hvar och en och att det enda sättet att göra sammanlefnaden här på jorden draglig är att bemöta hvar man, visserligen icke alltid med förtrolighet, men med osökt vänlighet och utan alltför mycken bitanke på egen värdighet. Och denna anmärkning gäller icke endast förhållandet mellan hvad vi vanligen förstå med höga och låga. Hemmansegaren är visserligen icke mindre aristokrat gentemot torparen eller husmannen än excellensen gentemot småborgaren.

Saken synes visserligen i det hela af föga betydelse, men har dock, som jag tror, gifvit anledning till ett icke ringa samhällsöndt. Skickligt framhållne af personer, som hafva till näringsfång att ockra på de dåliga böjelserna, hafva dessa svagheter småningom alstrat en bitterhet mellan å ena sidan de flesta personer med högre bildning, embetsmännen, städernas borgerskap m. fl. och å den andra största delen af hemmansegare och jordbruksarbetarne, hvilka sistnämnde i hemmansegarne tro sig finna sina naturliga målsmän. De senare hysa mot de förre ett djupt, ehuru ofta obefogadt misstroende, och denna känsla besvaras ofta med ett lika orättvist förakt. Detta förhållande har redan förorsakat mycket ondt och torde ännu komma mycket ondt åstad. Äfven härutinnan vänta vi af vårt stora hjälpmedel, allmänna värnpligten, en välgörande verkan. Män, hvilka årslängt stått i ledet vid hvarandras sida och lärt känna hvarandra sådana de verkligen äro, skola ej så lätt bringas i harnesk mot hvarandra. De skola bedöma hvarandra mindre fördomsfullt, och äfven den barnsliga fäfånga, hvarom jag nyss talat, torde betydligt komma att maka åt sig.

Ja, vi vänta oss stora saker af den allmänna värnpligten. När vi tänka oss vårt Sverige, sedan värnpligten några år

fått utöfva sina verkningar, vänta vi att finna ett land, starkt nog att hålla en ovän från lifvet och följaktligen visst om att få åtnjuta fredens välsignelser, ett folk manligare, enigare, sedligare och arbetsdugligare än det nuvarande och en ton i umgänget mellan de olika samhällsklasserna, vittnande om högre odling och mer sann jemlikhet än nu.

Det är, som I hören, inga ringa förhoppningar. Kanske är alltsammans en dröm, men om så är, är det en vacker dröm, från hvilken jag icke gerna vill uppvakna.

Jag har nu slutat. Om mina ord lyckats befästa någon värnpligtsvän i hans öfvertygelse eller draga någon annorlunda tänkande eller likgiltig öfver på vår sida, så skall jag visserligen icke ångra, att jag så länge satt mina åhörareas tålmod på prof.

Styrelsen
för
Föreningen Värnpligtens Vänner.

Den 8. November 1877.

Ordförande:

BERGSTROM, P. A. *, Landshöfding, Föreningens ordförande,
(Örebro).

Vice Ordförande:

BJÖRNSTJERNA, C. M. *, Grefve, Generallöjtnant (Stockh.).

Öfrige ledamöter:

- ALMSTRÖM, R. *, Fabriksidkare (Stockholm).
ANDERSON, A., Kammaråd (D:o).
BJÖRLIN, G. *, Löjtnant (D:o).
CAJANUS, AUG., Telegrafkommissarie (Hernösand).
CEDERBLOM, ELIS, Bruksegare (Forshaga & Kål).
CHRISTIERNIN, A. F., Med. Doktor (Sundsvall).
CLAIRFELT, C. M. E., Borgmästare (Kristianstad).
CRUSEBJÖRN, J. I. *, Kaptän, Styrelsens sekreterare (Stockh.).
EDHOLM, E. M., Öfverfältläkare (D:o).
EKGREN, C. E. *, Kamrerare (D:o).
ELFVING, N. A., Generalkonsul (D:o).
ENGSTRAND, GUST., Med. Doktor (Jönköping).
FORSLUND, A., Bankkamrerare (Sköfde).
VON GEIJER, S. G., Kabinettskammarherre (Malmö).
HIMMELSTRAND, J. L. V., Lektor (Hudiksvall).
HOLMGREN, F. *, Professor, Ordf. för Upsala stads och
omkringliggande orts filialafdelning (Upsala).
HULDT, C. N., Auditör (Umeå).

* Ledamot af styrelsens verkställande utskott.

- INGSTAD, O. Rektor (*Ronneby*).
 JOHANSSON, JOHAN, Riksdagsman, (*Bergsång & Nora*).
 JÖNSSON, OLA, f. d. Riksdagsman (*Kungshult & Helsingborg*).
 KEY, E. A., Professor (*Stockholm*).
 KILMAN, M., Kapten (*Kongelf*).
 KÖNIGSFELT, E. V., Häradshöfding (*Smedjebacken*).
 LEVENHAUPT, CLAES, Grefve, Förste Hoffjägmästare (*Claestorp & Katrineholm*).
 LINDER, C. V., Domprost (*Vesterås*).
 LINDH, A. A., Med. Doktor (*Halmstad*).
 LINDMARK, G., Kommendörkapten (*Stockholm*).
 LOVÉN, C. J., Krigsarkivarie (*D:o*).
 LYBECKER, G., Friherre, Godsegare (*Forsby & Valdemarsvik*).
 LYTH, A. J., Prost (*Burs & Hemse*).
 MEIJERBERG, C. J., Folkskoleinspektör (*Stockholm*).
 MEULLER, E. A., Telegrafdirektör (*Norrköping*).
 MOSSBERG, V., Med. Doktor (*Eskilstuna*).
 NORSTEDT, C., Godsegare (*Hälla & Borensberg*).
 ODHNER, C. TH., Professor, Ordf. för Lunds stads och omkringliggande orts filialafdelning (*Lund*).
 PETRE, HJALMAR, Bruksegare (*Hammarby & Storvik*).
 RAAB, H. *, Friherre, Öfverste (*Stockholm*).
 REUTERSKIÖLD, A. M. O., Öfverstelöjtnant (*Vesterås*).
 ROSENMÜLLER, GEORG, Godsegare (*Tyllinge & Åtvidaberg*).
 RYDING, K. A., Öfverstelöjtnant (*Kungsgården & Östersund*).
 VON SCHOULTS, EDV., Professor (*Göteborg*).
 SPARRE, E., Grefve, Landshöfding (*Venersborg*).
 STACKELBERG, B. O. *, Friherre, Kommendörkapten (*Stockholm*).
 STRÖM, V., Med. Doktor, Ordf. för Eslöfs filialafdelning (*Eslöf*).
 TAUBE, CARL, Grefve, Trafikdirektörsassistent (*Stockholm*).
 TÖRNEBLADH, R. Rektor (*Kalmar*).
 AF UGGLAS, L., Grefve, f. d. Öfverste (*Forsmark & Leufsta*).
 ULLÉN, F. A., Kapten (*Göteborg*).
 WEDBERG, JACOB *, Grosshandlare, Styrelsens kassaförvaltare (*Stockholm*).
 WIDMARK, H. A., Landshöfding (*Luleå*).
 WIKANDER, A. TH., Generalmajor (*Kärne & Karlstad*).

* Ledamot af styrelsens verkställande utskott.

§ 6. I årsafgift erlägger manlig ledamot 3 kronor och qvinlig ledamot 2 kronor. Till betäckande af föreningens utgifter, som icke kunna bestridas med årsafgifterna, insamlas medel genom särskilda subskriptioner, hvilka det åligger styrelsen att föranstalta.

Utdrag

ur Arbetsordningen
för

Styrelsen för Föreningen Värnpligtens Vänner.

§ 5. Styrelsens i landsorten bosatte ledamöter, hvilka förväntas skola med stöd af sin personalkänedom verka för föreningens tillväxt samt lemna styrelsen de upplysningar och det biträde, hvarom hon i särskilda fall kan finna sig föranlåten att anhålla, bära, der lokala och öfriga förhållanden sådant medgifva, söka hvar inom sin ort samla ledamöter af föreningen till rådpläging om förhållanden, som stå i samband med föreningens ändamål, sådant det bestämmes uti § 1 af föreningens stadgar, samt om lämpligaste sättet för detta ändamåls befrämjande. När på detta eller annat sätt ledamöter af föreningen till ett antal af minst trettio (30) inom en ort slutit sig tillsammans och inom sig valt en ordförande samt derom gjort anmälan till föreningens styrelse, anses de bilda sådan filialafdelning af föreningen, hvarom i § 2 af föreningens stadgar sägs. Ordföranden i sådan filialafdelning, i händelse han icke redan förut är ledamot af föreningens styrelse, inträder, efter för hvarje gång hos styrelsen skedd anmälan om valet, såsom sjelfskrifven styrelseledamot på sätt i stadgarnas § 2 bestämmes.

Anmälningar af personer, som önska inträda såsom ledamöter i *Föreningen Värnpligtens Vänner*, äfvensom andra meddelanden, hvilka afse befrämjandet af föreningens ändamål, kunna insändas under adress: *Sekreteraren i Styrelsen för Föreningen Värnpligtens Vänner, Stockholm.*

Den 1. Dec. 1877 utgjorde antalet af föreningens ledamöter 2,730.

På Föreningen Värnpligtens Vänner förlag hafva förut utkommit och finnas hos alla bokhandlare i riket:

Några ord i försvarsfrågan.

Pris: 30 öre.

Om härordningsförslaget.

Pris: 25 öre.

Våra fördomar:

I.

Indelta armén och indelningsverket.

Pris: 25 öre.

II.

Stam och beväring.

Pris: 25 öre.

Allmänna värnpligten.

Föredrag af Ryttmästaren Richert von Koch.

Pris: 25 öre.

Om 1871 och 1875 årens förslag till härordning.

Pris: 30 öre.

Om försvarskraft och kostnad.

Föredrag af Löjtnanten Gustaf Björlin.

Pris: 30 öre.

Landförsvaret och dess ombildning

af Kaptenen O. Lannerstjerna.

Pris: 40 öre.